

20 listopada

Ogólnopolski Dzień Praw Dziecka

Każdemu dziecku, niezależnie od koloru skóry, wyznania czy pochodzenia, przysługują takie same prawa - prawa dziecka.

Najważniejszym dokumentem dotyczącym praw dziecka jest Konwencja o prawach dziecka uchwalona w 1989 roku przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych i ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku.

Polska może poszczycić się bogatą tradycją związaną z promowaniem praw dziecka, począwszy od postaci Janusza Korczaka, cenionego na świecie działacza na rzecz godnego traktowania dzieci, po Ludwika Rajchmana, pomysłodawcę stworzenia międzynarodowej organizacji działającej na rzecz dzieci - UNICEF. Polska była również inicjatorem powstania Konwencji o prawach dziecka, gdyż przedłożyła Komisji Praw Człowieka ONZ jej pierwszy projekt.

O tym, jak ważne są w naszym kraju prawa dziecka świadczy również fakt, iż zostały one uwzględnione w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Dziecko powinno znać swoje prawa, rozumieć je i świadomie z nich korzystać. Państwo powinno traktować dziecko podmiotowo i bezwzględnie przestrzegać przysługujących mu praw.

Upowszechnianie wiedzy o prawach dziecka nie jest wymierzone przeciwko rodzicom. Zarówno rodzice, opiekunowie jak i nauczyciele powinni mieć świadomość, że prawa dziecka nie kolidują z prawami dorosłych, lecz się uzupełniają.

Zapisy zawarte w Konwencji o prawach dziecka są podstawą działalności UNICEF, który podejmuje starania, aby stanowiły one kanon zasad etycznych i standardów międzynarodowych postępowania wobec dzieci.

HISTORIA PRAW DZIECKA

Pierwsze, rozpoczęte badania psychologiczne nad sytuacją dziecka, w duchu rozważań poglądów humanistycznych pojawiły się z końcem XIX wieku. Wcześniej dziecko, jako człowiek – istota społeczna, nie istniało w ludzkiej świadomości. Od średniowiecza po romantyzm, istniało przekonanie, że dziecko jest „dobrym materiałem”, z którego wytworzyć można istotę zasługującą na miano człowieka. Myśl ta, utwierdzona była w tym, że uda się osiągnąć wysoki poziom rozwoju tylko przy stosowaniu surowej dyscypliny. Dzieci w opisywanych czasach, nie były otoczone specjalną opieką czy troską. XIX-wiecznym impulsem kierującym tego typu myślenie do zmiany i zapoczątkowanie go w działaniach międzynarodowych, była historia 8-letniej dziewczynki, Mary Ellen Wilson z Baltimore. Bitą przez matkę, pomoc uzyskała od osób zajmujących się ochroną praw zwierząt. Wtedy też powstał **ruch obrony dzieci przed przemocą**. Organizacje lokalne, stowarzyszenia zaczęły chronić zasady uprawniające młodych ludzi do szczególnego traktowania, opieki i należytej troski.

Początek XX wieku wniósł do ludzkiej świadomości postrzeganie dzieci podmiotowo, nie jak do tej pory w kategorii przedmiotów. Prekursorami głoszącymi hasła ukazujące dzieci jako jednostki warte uwagi i mające swoje prawa byli między innymi: J. Devey, M. Montessori, R. Steiner, J. Korczak, S. Szuman.

Janusz Korczak: „dziecko nie jest przyszłym człowiekiem tylko człowiekiem”, co świadczy o tym, że tak samo jemu jak i dorosłym przysługują pełnia praw ludzkich.

Rozpoczęto tworzenie dyskursu dotyczącego świata dzieci. Specjalne metody wychowawcze i proces kształcenia skoncentrowane zostały wokół potrzeb młodych osób, ich zainteresowań, aktywności, dostrzegając proces dorastania, rozwijania intelektu i osobowości. Postrzeganie dzieci jako osób mających znaczenie w społeczeństwie, zapoczątkowało nurt myślenia o nich jako o pełnowartościowych ludziach, przyznając im oficjalne prawa, których do tej pory były pozbawione.

Stopniowo na całym świecie zaczęły powstawać organizacje i podmioty chroniące dzieci i walczące w imię ich ochrony i praw. Powstawały międzynarodowe towarzystwa – kryminologów, sędziów dla nieletnich, opieki nad porzuconymi lub bezdomnymi. Ich działania kierowane były wobec łagodzenia prawa karnego dla nieletnich, powstawania placówek wychowawczych i opiekuńczych.

W 1913 roku odbył się I Międzynarodowy Kongres Opieki nad Dzieckiem.

W 1920 roku powstał Międzynarodowy Związek Pomocy Dzieciom, których założyciele organizowali pomoc dla dzieci doświadczających skutków wojny. Związek ten, 3 lata później, uchwalił dokument zwany DEKLARACJĄ PRAW DZIECKA, który przyjęty został przez Ligę Narodów. Największe znaczenie przypisuje się słowom:

„mężczyźni i kobiety wszystkich narodowości uznają, że ludzkość powinna dać dziecku wszystko, co posiada najlepszego i stwierdzają, że ciężar na nich, bez względu na rasę, narodowość, wyznanie (...) obowiązków.”

Katalog praw dziecka poszerzony został poprzez wprowadzenie Deklaracji Praw Dziecka ONZ w 1959 roku.

Najistotniejszym dokumentem jednak jest uchwalona w 1989 roku KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA ONZ. Ustaliła ona status prawny i społeczny dziecka w oparciu o istniejące międzynarodowe regulacje oraz współczesne koncepcje wychowania.

Podstawowe założenia Konwencji:

- Dziecko jest samodzielnym podmiotem, uwzględniając jego potrzeby, niedojrzałość psychiczną i fizyczną, wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej
- Dziecko jest istotą ludzką, wymaga zatem poszanowania godności, tożsamości i prywatności
- Najlepszym środowiskiem wychowania jest rodzina
- Rolą państwa jest wsparcie, a nie wyręczanie w funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodziny

do wychowania

Mam prawo do życia bez przemocy i do ochrony godności osobistej

do Zabawy i wypoczynku

Mam prawo do życia, a dorośli muszą zadbać o mój psychiczny rozwój

do rodzic do przeżycia / szkoły

Mam prawo do nauki, ale też do wypoczynku, rozwijania zainteresowań

do własnego miejsca w domu

Zasady systemu ochrony praw dziecka określone przez Konwencję:

- Nadrzędnym prawem jest DOBRO DZIECKA
- Równość wobec prawa (bez względu na kolor, rasę, płeć...)
- Poszanowanie praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dzieci
- Zasada wsparcia ze strony państwa w zabezpieczeniu warunków socjalnych i zdrowotnych dziecka

Katalog Praw Dziecka w KONWENCJI obejmuje:

- Prawa cywilne i wolności osobiste
- Prawa socjalne
- Prawa kulturalne
- Prawa polityczne

Polska ratyfikowała powyżej opisany dokument w 1991 roku, co wiąże się z zobowiązaniem państwa do zachowania zgodności z obowiązującymi w Konwencji zasadami i prawami, polityki społecznej. W myśl tego rozumienia Konwencja staje się podstawą regulacji w polskim systemie.

W kolejnych latach zakres ochrony i działań w polu poszanowania i ochrony praw dzieci ulega rozszerzeniu. Istotną kwestią stały się działania na rzecz profilaktyki prostytucji i pornografii dziecięcej. Świadomość istnienia problemów tego typu pogłębiła się. W 1996 roku zwołany został Pierwszy Światowy Kongres na rzecz Przeciwdziałania Prostytucji i Pornografii Dziecięcej, natomiast w 2000 roku, stworzono dwa protokoły fakultatywne do Konwencji o Prawach Dziecka, które dotyczyły kwestii angażowania dzieci w konflikty zbrojne i handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i pornografii.

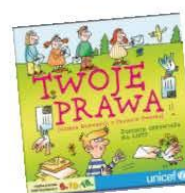
Każdemu dziecku przysługują prawa dziecka. Działają one na tej samej zasadzie, co prawa człowieka dotyczące spraw dorosłych i z nich się wywodzą. Jest to naturalna konsekwencja ich obowiązywania.

Nikt nie może dziecka tych praw pozbawić.

Książki o prawach dziecka i prawach człowieka dla dzieci i dla dorosłych

- *12 ważnych praw. Polscy autorzy o prawach dzieci*, wyd. Centrum Edukacji Dziecięcej 2015.
- Grzegorz Kasdepke, *Mam prawo, czyli nieomal wszystko, co powinniście wiedzieć o prawach dziecka, a nie macie kogo zapytać*, National Geographic 2007.
- Małgorzata Węgrzecka, Iwona Zabielska-Stadnik, *Masz prawa, człowieku. Picture Book na podstawie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka*, Tamaryn 2014.
- Anna Czerwińska-Rydel, Renata Piątkowska, *Moje prawa. Ważna sprawa*, Literatura 2014.
- Joanna Olech i Edgar Bąka, *Mam prawo i nie zawaham się go użyć*, Wytwórnia 2014.
- Joanna Krzyżanek, *Dzieciaki z ulicy Tulipanowej, czyli prawa Małych i Dużych*, Jedność 2015.
- Twoje Prawa, UNICEF, <https://www.unicef.pl/Wspolpraca-ze-szkolami/Materialy-dydaktyczne/Prawa-dziecka>
- Pernilla Stalfelt, *Twoje prawa – ważna sprawa*, Czarna Owieczka 2011.
- *Wszyscy ludzie rodzą się wolni. Ilustrowana Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*, Arkady we współpracy z AI, Warszawa 2009.
- Artur Maciak, *Nico nas bez nas. Dzieci i ich prawa*, Wydawnictwo IBIS, 2018.
- *Każdy człowiek ma prawa. Ilustrowana Deklaracja praw człowieka dla dzieci*. Przygotowana na podstawie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych, pr. zbior., wyd. G+J RBA/National Geographic, 2009.
- *Kompasik: edukacja na rzecz praw człowieka w pracy z dziećmi*, red. Nancy Flowers, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2010. (do pobrania ze strony <https://rownosc.info/media/uploads/biblioteka/publikacje/kompasik.pdf>)
- *Kompas: edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą*, Patrycja Brander i in., Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2005. (do pobrania ze strony https://rownosc.info/media/uploads/biblioteka/publikacje/kompas_tekst.pdf)
- *Film: Jakie są uniwersalne prawa człowieka?* – Benedetta Berti, <https://ed.ted.com/lessons/what-are-the-universal-human-rights-benedetta-berti>

GDZIE SUKAĆ POMOCY ?

112

Numer alarmowy

Zadzwoń pod ten numer, jeśli zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka i niezbędna jest interwencja policji, straży pożarnej lub pogotowia.

997 Policja

998 Straż Pożarna

999 Pogotowie Ratunkowe

800 12 12 12

Dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka

To telefon skierowany do wszystkich dzieci, które potrzebują pomocy. Jeśli zadzwonisz pod ten numer, będziesz mógł/mogła porozmawiać ze specjalistą, który postara Ci się pomóc. Numer działa od poniedziałku do piątku w godzinach 8:15-16:15*. Jeśli zadzwonisz po tej godzinie lub w nocy, możesz przedstawić swój problem i pozostawić numer telefonu, a następnego dnia na pewno ktoś do Ciebie oddzwoni. Możesz skontaktować się także za pośrednictwem strony internetowej Rzecznika Praw Dziecka www.brpd.gov.pl ale odpowiedź zajmie wtedy więcej czasu. Od kwietnia 2020 roku rozszerzono działalność telefonicznej linii interwencyjnej. Wszystkie osoby – uczniowie, rodzice, nauczyciele czy władze lokalne – uzyskają pomoc prawną i wyjaśnienia dotyczące treści, które mogą być nauczane w polskich szkołach.

116 111

Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży

Jeżeli czujesz się krzywdzony i potrzebujesz pomocy – możesz zadzwonić pod numer 116 111. Specjaliści porozmawiają z Tobą o każdym trudnym problemie i udzielą Ci pomocy. Telefon działa 7 dni w tygodniu całodobowo*. Możesz także zarejestrować się na stronie www.116111.pl i napisać wiadomość.

800 080 222

Całodobowa, bezpłatna infolinia dla dzieci i młodzieży, rodziców oraz nauczycieli

Jeśli czujesz się przygnębiony, masz problemy w szkole lub w domu lub jesteś ofiarą przemocy, czekają na Ciebie specjaliści. To doświadczeni pracownicy Fundacji ITAKA - Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych: psychologowie, pedagodzy i prawnicy. Konsultanci odpowiedzą na twoje pytania, doradzą, co możesz zrobić w swojej sytuacji. Możesz skontaktować się także przez stronę: www.liniadzieciom.pl.

801 120 002

Ogólnopolski telefon dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”

To numer, pod który mogą dzwonić ofiary przemocy w rodzinie, a także osoby, które usłyszały o takiej przemocy lub są jej świadkami. Konsultacje prowadzone są telefonicznie lub mailowo: niebieskalinia@niebieskalinia.info Kontaktując się z „Niebieską Linia” uzyskasz wsparcie, pomoc psychologiczną, informacje o możliwościach uzyskania pomocy najbliższej Twojego miejsca zamieszkania.

Zagrożenia w Internecie

Dyżurnet.pl

Możesz tu zgłaszać informacje o wszystkich nielegalnych i niepokojących treściach znalezionych w Internecie. Jeśli specjaliści z dyżurnet.pl uznają, że znalezione przez Ciebie treści są nielegalne – poinformują o tym policję lub prokuraturę. Twoje zgłoszenie może być anonimowe, to znaczy, że nikt nie dowie się o tym, że to Ty zgłosiłeś nielegalne treści. Nielegalne treści możesz zgłosić poprzez stronę www.dyzurnet.pl, e-mailowo: dyzurnet@dyzurnet.pl lub telefonicznie numerem 801 615 005 (całodobowo).

Problem z narkotykami, uzależnieniami

800 199 990

Ogólnopolski Telefon Zaufania

To numer, pod którym uzyskasz pomoc oraz wsparcie, jeśli Twój problem związany jest z narkotykami lub uzależnieniem od narkotyków. Możesz zadzwonić zarówno wtedy, gdy problem dotyczy Ciebie, jak i wtedy, kiedy zauważysz, że problem z narkotykami ma osoba w Twoim otoczeniu. Telefon jest czynny codziennie od 16:00 do 21:00*, z wyjątkiem świąt państwowych.

MONAR

MONAR jest stowarzyszeniem, które niesie pomoc osobom uzależnionym od narkotyków, zakażonym wirusem HIV czy bezdomnym. Jeśli Ty lub osoba z Twojego otoczenia macie podobny problem, skontaktuj się ze stowarzyszeniem pisząc na adres pomoc@monar.org Specjaliści doradzą Ci dokąd się udać, z kim porozmawiać, jakie podjąć działania. UWAGA: nie zapomnij napisać w jakim mieście (lub miejscowości) mieszkasz.

Jesteś rodzicem albo nauczycielem?

800 100 100

Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawach dotyczących bezpieczeństwa dzieci

To bezpłatna i anonimowa pomoc telefoniczna i online dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie pomocy psychologicznej dla dzieci, które przeżywają kłopoty i trudności takie jak: agresja, przemoc w szkole, cyberprzemoc, zagrożenia związane z nowymi technologiami, wykorzystanie seksualne, kontakt z substancjami psychoaktywnymi, depresja i obniżony nastrój, myśli samobójcze, zaburzenia odżywiania. Specjaliści dostępni są od poniedziałku do piątku, w godzinach 11:00-17:00*. Kontakt online przez stronę www.800100100.pl.

Pomoc dla cudzoziemców i uchodźców

Centrum Pomocy Cudzoziemcom w Warszawie (CPC) to miejsce, w którym każdego roku tysiące osób z kilkudziesięciu krajów świata mogą liczyć na bezpłatną pomoc i przyjazną przestrzeń. tel. **+48 22 828 04 50**, ocalenie.org.pl/cpc.

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej

Podopiecznymi SIP są osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej; Stowarzyszenie reprezentuje je w postępowaniach przed sądami i organami władzy publicznej. Są wśród nich osoby dyskryminowane lub zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym cudzoziemcy. Udzielana jest im pomoc prawna i wsparcie integracyjne. Poradnictwo prawne i integracyjne dla migrantów wymaga wcześniejszych zapisów telefonicznych pod numerem +48 880 145 372 od poniedziałku do piątku między 15:00 a 16:00*. Stowarzyszenie nie udziela porad telefonicznie ani e-mailowo.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Porady prawne z zakresu łamania praw człowieka. Jeżeli jesteś uchodźcą i uważasz, że Twoje prawa są łamane porady mogą Ci udzielić prawnicy z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Znajdziesz ich pod numerem telefonu: +48 22 556 44 66. W tygodniu w siedzibie fundacji odbywa się jeden dyżur dla cudzoziemców (poniedziałek), od 10:00-13:00*. Obowiązują wyłącznie zapisy telefoniczne: +48 22 556 44 40 wew. 2. Więcej informacji znajduje się na stronie: www.hfhr.pl.

Trudna sytuacja finansowa

Caritas Polska

o organizacja, która może Ci pomóc, jeśli Twoi rodzice lub opiekunowie znaleźli się w trudnej sytuacji finansowej. Może sfinansować Twoje obiady w szkole, kupić wyprawkę do szkoły bądź dofinansować wycieczkę klasową. Caritas ma ponad czterdzieści placówek w całej Polsce. Mapka i telefony kontaktowe do poszczególnych placówek znajdują się na stronie internetowej: caritas.pl/szukam-pomocy/ Możesz również zadzwonić pod jeden z numerów: +48 22 334 85 00, 22 334 85 85, a pracownicy Caritas na pewno udzielą Ci potrzebnych informacji.

Pomoc ogólna

Komitet Ochrony Praw Dziecka udziela pomocy w różnych przypadkach i pomaga skontaktować się ze specjalistami. Skorzystaj z formularza zamieszczonego na stronie: koptd.pl/kontakt/ekspert-on-line.